

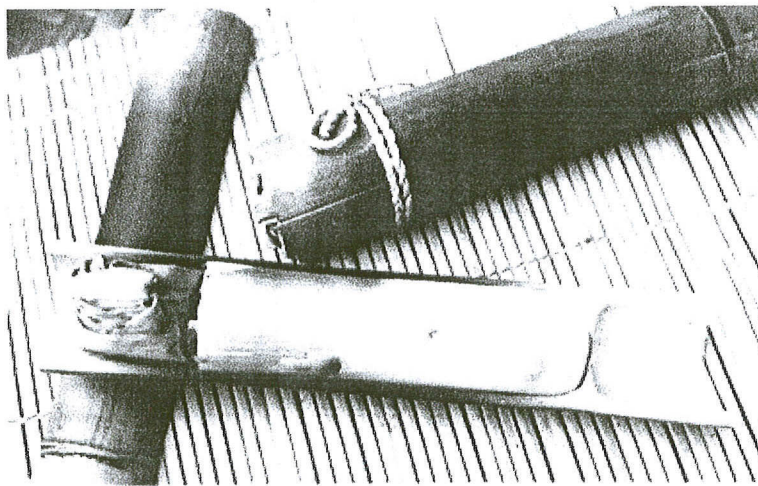
บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ไม้ไผ่ เป็นพืชที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยมาช้านาน ทุกส่วนของลำจนถึงรากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งในด้านอุปโภคและบริโภค ใช้สร้างที่อยู่อาศัย ทำเครื่องมือเครื่องใช้ ไม้ค้ำยัน กระดาษ เชื้อเพลิง และงานหัตถกรรมเครื่องจักร หรือด้านอื่นๆ ไม้ไผ่จัดได้ว่าเป็นไม้ อเนกประสงค์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง และเป็นพืชที่ตัดแล้วไม่มีการล้มตายจากไป เหมือนต้นไม้ชนิดอื่นๆ เมื่อหนึ่งต้นถูกตัดออกไปจากกอไผ่ ก็จะมีอีกหลายหน่องอกขึ้นมาพร้อมจะโต เป็นลำต้นที่แข็งแรง สร้างความชุ่มชื้นให้กับสภาวะแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ข้าวหลามเป็นอาหารประเภทหนึ่งที่เกิดจากไม้ไผ่ ซึ่งทำจากการผสมข้าวเหนียว บรรจุลงใน กระบอกไม้ไผ่ที่ผ่านการทำความสะอาดและตัดให้มีขนาดพอดี แล้วนำไปย่างไฟ จะได้ข้าวหลามที่มี รสชาติอร่อยน่ารับประทาน การทำข้าวหลามจะตัดกระบอกไม้ไผ่ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ส่วน ความโตของกระบอกข้าวหลามขึ้นอยู่กับกระบอกไม้ไผ่ตามธรรมชาติ ซึ่งจะมีขนาดไม่เท่ากัน โดย ส่วนปลายจะได้กระบอกเล็กและไล่ลงมาจนถึงส่วนโคนกระบอกจะใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ลักษณะของข้าว หลาม แสดงดังรูปที่ 1.1 ในปัจจุบันข้าวหลามได้มีการจำหน่ายและบริโภคทุกภาคส่วนของประเทศ ไม้ไผ่จำกัดอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งของประเทศไทย

รูปที่ 1.1 ข้าวหลาม

ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีการส่งเสริมการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ และสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรอย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งสร้างระบบบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการการตลาด และทักษะในการประกอบอาชีพ มีกระบวนการพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนในการนำไปสู่การพึ่งตนเอง รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนพร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการผ่านหน่วยงานของภาครัฐในรูปแบบต่างๆ อนึ่งนักวิชาการหรือนักวิจัยที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐต้องทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ กลุ่มสตรีแม่บ้านเกษตรกร หลายกลุ่มที่ได้รวมตัวผลิตข้าวหลามเพื่อการจำหน่าย สร้างรายได้ ซึ่งการผลิตข้าวหลามได้มีการใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบหลักสำหรับการผลิต และในการผลิตข้าวหลาม มักจะมีเศษไม้ไผ่เหลือทิ้งอยู่เสมอ เพราะด้านโคนและปลายของลำไม้ไผ่ ไม่สามารถนำมาผลิตเป็นข้าวหลามได้ เนื่องจากด้านโคนลำไม้ไผ่มีขนาดใหญ่และมีความหนาเกินไป ส่วนด้านปลายมักจะมีขนาดเล็กและบางมากไป เมื่อนำไปเผาแล้วจะไหม้อย่างรวดเร็วทำให้ข้าวหลามเกิดการเสียหายได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีไม้ไผ่เหลือจากการกระบวนการผลิตข้าวหลามเป็นจำนวนมากในระยะเวลาเพียง 2-3 วัน การแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นทางกลุ่มได้ทำการรอให้ไม้ไผ่แห้งและเผาทำลาย เมื่อเกิดการเผาไหม้เกิดขึ้นก็จะเกิดควันและความร้อนส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับชั้นบรรยากาศ เป็นต้นเหตุของการทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นสถานการณ์อย่างหนึ่งที่ต้องเร่งแก้ไขในปัจจุบัน รูปที่ 1.2 และ 1.3 แสดงภาพของเศษไม้ไผ่เหลือใช้จากการผลิตข้าวหลามของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแสงตะวัน ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ด้วยเหตุนี้ทางกลุ่มนักวิจัย จึงได้มีแนวคิดลดปัญหาการเผาทำลายเศษไม้ไผ่เหลือใช้จากการผลิตข้าวหลาม โดยการนำเศษไม้ไผ่ดังกล่าวไปทำให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดด้วยการนำเอาเศษไม้ไผ่ที่เหลือจากการผลิตข้าวหลามมาจักตอกให้มีความบาง เพื่อนำไปจักสานด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น สานเป็นแข่งปลาทุ, แข่งคีมชำ, กระติบข้าวขนาดเล็ก ผลิตภัณฑ์จักสานรูปแบบอื่นๆ หรือผลิตเป็นดอกส่งขายให้กลุ่มชุมชนอื่น ที่ต้องการใช้ตอกไม้ไผ่ผลิตเครื่องจักสานหรือผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ รวมถึงการใช้ตอกมัดผักแทนการใช้หนังยาง เป็นการส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถย่อยสลายได้อย่างง่าย อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีมาแต่ดั้งเดิม ส่งถ่ายทอดเทคนิค

วิธีการจักสานให้กับลูกหลาน และเป็น โอกาสของการเพิ่มรายได้จากการผลิตงานหัตถกรรมจักสานให้กับกลุ่มผู้สูงอายุอีกแนวทางหนึ่ง

รูปที่ 1.2 เศษไม้ไผ่ที่เหลือจากการผลิตข้าวหลาม

รูปที่ 1.3 กองเศษไม้ไผ่ที่เหลือจากการผลิตข้าวหลามที่รอสำหรับการเผาทำลาย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) เพื่อออกแบบและสร้างเครื่องจักรตอกจากเศษไม้ไผ่เหลือใช้จากการผลิตข้าวหลาม
- 2) สร้างมูลค่าเพิ่มกับเศษวัสดุเหลือใช้จากไม้ไผ่ผลิตข้าวหลามให้เกิดประโยชน์
- 3) ส่งเสริมการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้าน ทางด้านผลิตภัณฑ์จักสานด้วยตอกจากไม้ไผ่
- 4) ลดปัญหาสถานะแวดล้อมจากกระบวนการเผาไหม้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ออกแบบและสร้างเครื่องจักรตอกขนาดกะทัดรัด สำหรับกลุ่มชุมชนผู้ผลิตข้าวหลามเพื่อการใช้งาน โดยตัวเครื่องสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างสะดวก การใช้งานง่ายและปลอดภัยต่อการปฏิบัติงานสำหรับกลุ่มผู้ใช้ในระดับชุมชน สามารถจักตอกที่มีความหนาได้ขนาด 0.2-1 มิลลิเมตร ความยาวไม่เกิน 1 เมตร และสามารถจักตอกได้ไม่ต่ำกว่า 3,600 เส้นต่อชั่วโมง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการวิจัย

- 1) ได้เครื่องจักรตอกที่มีประสิทธิภาพสำหรับจักตอกไม้ไผ่เหลือใช้จากการผลิต ข้าวหลามของกลุ่มชุมชน
- 2) สามารถลดแรงงานด้านการจักตอก โดยเครื่องสามารถจักตอกได้ความหนาที่คงที่ ขนาด 0.2-1 มม. ความยาวไม่เกิน 1 เมตร โดยสามารถจักตอกได้ไม่ต่ำกว่า 3,600 เส้นต่อชั่วโมง
- 3) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มกับเศษวัสดุเหลือใช้จากการผลิตข้าวให้เกิประโยชน์มากกว่า การเผาทำลาย ลดปัญหาสถานะแวดล้อมที่เกิดจากความร้อนและมลพิษจากควัน ไฟในเผาไหม้ที่จะส่งผลกับสถานะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- 4) ส่งเสริมการรักษาภูมิปัญญาชาวบ้าน ทางด้านการจักสานผลิตภัณฑ์จากตอกไม้ไผ่ ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานจากเส้นตอกที่มีความหนาคงที่